

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ЉУБОМИР НЕДИЋ
(1858 - 1902)

Каталог изложбе

Нови Сад, 2008

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

150

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Оливера Кривошић и Александра Драпшин

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 150 година од рођења Љубомира Недића. Изложба је отворена од 26. септембра до 26. октобра 2008. године у витринама испред Свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске и Рукописног одељења Матице српске (РОМС). Испод сваке каталошке јединице уписана је сигнатура.

Треба одлучно подвући да је Љубомир Недић стварни и неоспорни оснивач естетичке критике у нас. Ову чињеницу ваља истаћи утолико пре што се она, свесно или случајно, обично превиђа. Његове студије нису обимне, и споља посматране, личе више на кратке есеје, али оне увек обухватају оно што је битна карактеристика једног писца. Наш критичар је, како је сам говорио, тежио да из две или три главне црте извуче стварну карактеристику човека који је иза књиге. Интересантно је да је логичар и филозоф у литератури ценио пре свега емоционалну страну и непосредност израза. Био је поборник чисте, незаинтересоване уметности, и противник сваке тенденције у њој, доводећи у сумњу чак и вредност патриотске лирике, која је, у оно доба, била на великој цени. Имао је смелости да први оспори високу вредност Змајевој поезији, који је тада био готово изнад критике, — тврдећи да Змај не само није велики песник, него је питање је ли уопште песник или је само вешт стихотворац.

Ксенија Атанасијевић, 1937

Његов утицај у нашој књижевности био је неоспоран. Његови судови истина, нису се сви одржали. Он је покушао да поједине наше писце који су му изгледали подцењени, подигне на виши ранг, али ни с једним од тих писаца није био срећне руке. Ни Јован Илић ни Каћански ни Шапчанин не стављају се данас у књижевној историји на онако високо место на какво их је Недић стављао. Али, ако његове похвале нису имале трајног дејства, имале су га његове покуде. Он је из основе променуо опште мишљење о Лази Костићу, о Милану Милићевићу, о Милану Јовановићу. Што се тиче Змаја, он није успео наметнути свету гледиште, да је Змај само стихотворац, али је једном за свагда учинио крај обожавању Змаја. После његове критике није се више веровало да је Змај наш највећи песник, па се чак јавила сумња, да ли је он уопште велики песник. Најтрајнијег и најважнијег успеха имао је Недић у својој борби противу филолошке критике. С овом је свршио једном за свагда. После њега постало је јасно да је филолошко и историјско познавање књижевности једна ствар, а оцена књижевних дела друга, — и да професори српског језика не морају бити добри критичари. Недић је прокрчио пут новој школи критичара који нису били филолози, прокрчио пут Богдану Поповићу и Јовану Скерлићу.

Он остаје у нас јединствени пример књижевног борца који обара стара гледишта и поставља нова. Он се није бојао никаквих ауторитета и смео да нападне највећа књижевна имена свога доба. У препиркама које је изазвао, смео је да стоји сам противу целог света. Он није имао уза се никакве котирије, и оно неколико личних пријатеља који су ишли с њиме, нису му били од велике помоћи. Он ће вероватно остати запамћен у том ставу борца, као један пусти витез или мускетар критике, који је у нашу књижевност упао из небуха, приметно кавгу на све стране, и с неколико хитрих удара очистио за час терен око себе.

Слободан Јовановић, 1912

У Београду, где је рођен 1858. године, Недић је учио, приватно, основну школу и похађао Прву београдску гимназију, шестогодишњу средњу школу у коју матура још није била уведена. Књижевношћу је почео да се занима већ као дете: није имао више од дванаест година кад је објавио један дужи превод с немачког. Из листа *Јединство*, где је објављен, тај превод је прештампан, те је издат и као засебна књижица под насловом *Кукова путовања око свијета*, 1870. (...)

Недић је десет година провео на универзитетима у Јени, Лајпцигу, Берлину, и Лондону. Пошао је од студија медицине, изучавао зоологију и природне науке, а потом се определио за психологију и филозофију. Јесени 1880. Србија га је прихватила као државног питомца за психологију и логику, и он ће докторирати у Лајпцигу 1884. са тезом *Учење о квантификацији предиката у новијој енглеској логици*. (...)

На београдској Великој школи двадесетшестогодишњег доктора је чекала катедра за историју филозофије, психологију и логику, која је одласком Милана Кујунџића Абердара остала упражњена. (...) Из бележака које су сачували његови ученици види се да је излагао ванредно јасно, савршено прегледно и с живим примерима. Психологију је схватио широко, готово као антропологију; логику, етику и естетику је волео да посматра као њене огранке.

Иво Тартаља, 1977

Недић је по образовању философ који је непуних петнаест година држао катедру за филозофију на Великој школи у Београду. Књижевном критиком бавио се последњих десетак година живота. Четвртом по реду професору филозофије на Великој школи, а првом међу њеним професорима за кога *поуздано знамо* да је био доктор филозофије, који је у релативно кратком животу прешао пут од философа до књижевног критичара, дуго је требало да међу историчарима српске културе постане познат не само као књижевник него и као философ. Кад кажемо Недић као философ, не мислимо само на његово основно образовање и професију - ти подаци су увек били познати - него на његов стварни учинак на пољу филозофије.

Илија Марић, 1999

Недић је имао јако развијену прву врлину, основну погодбу свакога књижевног критичара: он је био искрен и слободан дух, он је имао

интелектуалне храбрости, смео је да до краја иде за својом мишљу, да отворено каже све што мисли. То није тако мала и лака ствар, нарочито у нас, где је све тако тесно везано и изукрштано. Давно је речено да се не може рђаво написати о човеку код којег се једанпут ручало. Недић је био болестан од једне тешке болести, која му је остављала дух чио и ведар, али која му је трошно тело приковала за болесничку столицу. Ту, између четири зида, док је тело лагано копнело, дух је добивао велику слободу, болесник је био ван додира са људима, и отворено, оштро, опорно, каткада и сувише преко, писао је што је мислио, без обзира, без ограничавања. Као ретко ко од наших писаца, он је поштовао своју мисао, он је тражио неограничену слободу њену, тврдио да се у мислима никада не може сувише далеко отићи, па ма колико се далеко ишло. Дубока и храбра реч коју ретко људи изговарају!

Јован Скерлић, 1902

Недић је, нема спора, наш најбољи критичар. Поштован од малог броја изабраних, а омражен од великог броја сваковрсних — он је значајна појава у нашој књижевности последњих година. Али значај његов не истиче из његове личне вредности — него из бедности наших књижевних прилика. И кад се једном уздигнемо и над хвалиоцима и кудиоцима његовим, кад и њега критички промотримо као што је он чинио са својим жртвама, без милости али и без предрасуда — остаће, ако ништа друго не остане од позитивних тврђења његових, за узор млађима: његова озбиљност, искреност, и мушка смелост кад треба исказати своје убеђење, макар оно и не годило већини, која, нажалост, хоће и у литератним питањима да решава као и у политичким, не по правди и истини, него по материјалној, пиљивој користи.

Светислав Стефановић, 1902

Недић је, полазећи да примењује то своје мерило, имао први услов за правог критичара: да има *своје* гледиште у књижевности и да *свој* суд даје отворено, у пуној истини и са свом потребном доследношћу. О књижевним схватањима Недићевим може се дискутовати, али да су она долазила од човека који је имао књижевног осећања и књижевног суда о том не може бити сумње. За разлику од наших критичара пре њега, који су, ако нису заступали извесна социјална гледишта, били често више склони да „проосећавају“ извесног писца и излажу његова схватања, и с тога понекад више говоре о људима него о њиховим делима. Недић је изишао са сасвим друкчијим и у нас новим методама рада. Он није, пре свега, ништа полагао на књижевно-хисториску страну посла, него је посматрао књижевно дело као такво, *das Ding an sich*, како се каже стручним изразом немачке филозофије. Студирајући књижевно дело он је ишао да ухвати једну или две основне, битне, црте једног писца и кад би њих нашао онда би, као кад човек нађе кључ за решење једног задатка, изводио из њих потребне закључке. Јак логичан дух, са јасном и продирном памећу, он је своје закључке изводио до крајњих граница и стварао читав један систем аргументације.

Владимир Ђоровић, 1932

Недић је свакако најинтелектуалнији тип критичара којег је Србија не само у том периоду имала, него у дугом периоду готово све до почетка другог светског рата. Та интелектуалност — која му је понекад сметала, јер му је сасушивала судове и умањивала осетљивост — давала је његовим студијама и критикама посебну драж и убедљивост, чак и онда кад би грешно. Да подсетимо: веома је тешко, сем у великим размацима, установити кад критичар грешни, али има критичара, а Недић је припадао таквом типу, који, чак и кад се не слажемо — или кад је чак савршено јасно да су, из било којих разлога, ванестетичке природе погрешили — чувају у свом тексту, и у свом делању, некакву особену, реску драж.

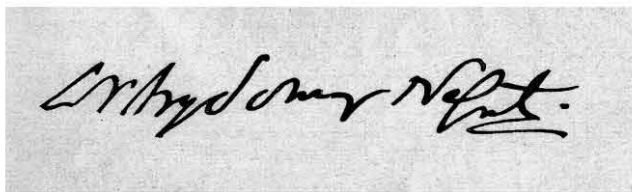
Зоран Гавриловић, 1975

Љубомир Недић спадао је у ону врсту људи, који су много више »чувени« него ли су фактички познати. Његова прва овећа књижевна работа — познате студије *Из новије српске лирике* — привукла је год. 1893 општу пажњу на његово име, и док га једни одмах поздравише као препородитеља српске критике, дотле га други прогласише неком врстом књижевног Тале Будалине, који се дигао да с оборенијем копљем руши сталожене реномеје у књижевној републици. Разумије се већ да, тако судећи, ни једни ни други не имађаху право. Доносећи о Недићу онако супротан и екстреман суд, његови су критичари показали само једно: да је у нас јавно мишљење не само у политици, него и у књижевности, подијељено у клике и котерије, које сваког човјека и сваку појаву у јавном животу оцјењују са свог гледишта партијског.

Марко Цар, 1904

Читајући српске савремене писце, Љубомир Недић не тражи оно што је у њима добро, већ оно што није, и не радује се да покаже да је неко велик, него да је мали. У забелешкама што их је узимао спремајући студије које није довршио, он прво и највише записује нечије недостатке. Он не уме, или једва уме, хвалити неког или нешто, а кад то и чини, изгледа нам да то није он. Треба ли да нагрди неког, да наслика неког у свој његовој духовној ругоби, нема му премца. За кратковеког свог живота, најбоље што је написао, то је убиствени оглед о Милану Милићевићу, поразно луцидан и хируршки леден. Има у немилосрдности Недићевој нечег злурадог. Његове мисли, његове речи, његове исповести, то је у мраку блесак муње, а не мирна светлост сунчаног дана.

Милан Кашанин, 1965

A black and white photograph of a handwritten signature in cursive script. The signature is written in dark ink on a light-colored, textured paper. The name appears to be 'Ljubomir Nedich'.

ДЕЛА

1. О сну и о сновима. - У Београду : штампано у Краљевско-српској државној штампарији, 1888. - 24 стр.
П.о.: Отаџбина; књ. 21.
Ш 59833
2. О хипнотизму / јавно предавање Љубомира Недића држано у Грађанској Касини 2. Априла 1888 год. у корист фонда за потпомагање сиротних великошколаца. - Београд : [б. и.], 1888. - 24 стр.
П. о.: Отаџбина; књ. 19.
Ш 10545
3. О софизмама. - У Београду : Краљевска српска државна штампарија, 1889. - 26 стр.
П. о.: Отаџбина; књ. 22.
Ш 415354
4. О Хамлету. - У Београду : Краљевско-српска државна штампарија, 1892. - 27 стр.
Ш 8991/Пв4
5. Из новије српске лирике. - Београд : Штампарија Краљевине Србије, 1893. - XIV, 234 стр.
П 6229
6. О правопису и интерпункцији / од Љубомира Недића. - Београд : Парна штампарија Д. Димитријевића, 1894. - 29 стр.
Ш 15696
7. Студије о новијим српским писцима / од Љубомира Недића.
У: Летопис Матице српске. - 202-203, 2-3 (1900), стр. 262-295.
П П 951
8. Критичке студије о новијим српским писцима / од Љубомира Недића.
У: Летопис Матице српске. - 205, 1 (1901), стр. 1-35.
П П 951
9. Новији српски писци. Коло 1. - Београд : Штампарија Краљевине Србије, 1901. - 243 стр.
П 439498

10. Критичке студије о новијим српским писцима / од Љубомира Недића.
У: Летопис Матице српске. - 237, 3 (1906), стр. 1-19.
П П 951
11. Критичке Студије Д-ра Љубомира Недића. Књ. 1. - Београд : Српска књижевна задруга, 1910. - XIII, [3], 108, [3] стр.
П 438330

12. Новији српски писци. Коло 1, Критичке студије Љубомира Недића. - Београд : Г. Кон, 1923. - 174 стр.
П 9331
13. Целокупна дела. Књ. 1 / Љубомир Недић ; [за штампу приредили Владимир Торовић и Боривоје Недић]. - Београд : Народна просвета, 1929. - [6], II, 397 стр., [1] лист с ауторовом сликом.
П 6226
14. Целокупна дела. Књ. 2 / Љубомир Недић. - Београд : Народна просвета, 1932. - XXXVI, 519 стр.
П 6226/2
15. Српски писци / Љубомир Недић ; [предговор написа Велибор Глигорић]. - Београд : Ново поколење, 1953. - 349 стр.
П 6227

16. Студије из српске књижевности / Љубомир Недић ; [избор и редакција Ели Финци ; предговор Зоран Гавриловић]. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1969. - 339 стр.
II 40570
17. Студије и критике Љубомира Недића / приредио Иво Тартаља. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за књижевност и уметност, [1977]. - 359 стр.
III 58372
18. Љ. П. Ненадовић / Љубомир Недић.
У: Споменица о столетници Љубомира П. Ненадовића / приредили Велибор Берко Савић, Љубисав Андрић. - Ваљево : В. Савић : Љ. Андрић], 1995. - Стр. 195-219.
III 61146
19. Psihologija: o umu ili o svesti / Ljubomir Nedić.
У: Gledišta. - 39, 1/6 (1998), str. 155-194.
II II 1253
20. Сабрана дела / Љубомир Недић. - [Б. м. : б. и., б. г.]. - 397 стр.
Јс II 429
21. Филозофски списи / Љубомир Недић ; приредио и поговор написао Илија Марић. - Београд : Plato, 2000. - 373 стр.
II 446178
22. О вољи / Љубомир Недић.
У: Источник. - Год. 11, бр. 42 (2002), стр. 73-83.
II II 6811
23. "Ове ће му песме име сачувати" / Љубомир Недић.
У: Критика књижевности за децу / Дамњан Антонијевић. - Нови Сад : Змајеве дечје игре, 2005. - Стр. 17.
III 441976/1
24. Јакшић / Љубомир Недић.
У: Поноћ / Ђура Јакшић. - Београд : Политика : Народна књига, 2005. - Стр. 5-25.
II 462735

ПРЕВОДИ

25. Кукова путовања око свијета / превео са немачког Љубомир Недић. - У Београду : Државна печатња, 1870. - 80 стр.
П. о.: Јединство.
I 20461
26. Векфилдски свештеник / написао Оливер Голдсмит ; с енглеског превео Љубомир Недић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1898. - XXVI, 176 стр.
II 438249
27. Vekfildski sveštenik / Oliver Goldsmit ; [preveo s engleskog Ljubomir Nedić]. - Beograd : Narodna knjiga-Alfa, 2002. - 211 str.
II 449949

ЛИТЕРАТУРА

28. Најновији критичар наше најновије лирике / написао Бранислав Станојевић. - У Новом Саду : Српска штампарија С. Милетића, 1894. - 67 стр.
П.о.: Стражилово.
I 17223
29. Д-р Љубомир Недић, Новији Српски писци / Марко Цар.
У: Летопис Матице српске. - 207, 3 (1901), стр. 92-102.
II II 951
30. Др. Љубомир Недић / Јован Скерлић.
У: Летопис Матице српске. - 216, 6 (1902), стр. 131-145.
II II 951
31. Љубомир Недић / Марко Цар.
У: Моје симпатије / Марко Цар. - Дубровник : Српска дубровачка штампарија А. Пасарића, 1904. - Стр. 97-119.
III 5961
32. Ljubomir Nedić / Slobodan Jovanović. - [S.l. : s.n.], 1921. - 31 str.
P.o.: Nova Evropa; br. 7-13, 1920.
III 1781

33. Љубомир Недић / Велибор Глигорић.
У: Лица и маске / Велибор Глигорић. - Београд : [б. и.], 1927. -
Стр. 35-46.
II 8779
34. Љубомир Недић / Владимир Ђоровић.
У: Целокупна дела. Књ. 2 / Љубомир Недић. - Београд :
Народна просвета, 1932. - Стр. XI-XXXVI.
II 6226/2
35. Змај и Љубомир Недић : (један осврт) / Боривоје С. Стојковић.
У: Летопис Матице српске. - Год. 107, књ. 338, св. 1/3 (1933),
стр. 243-248.
II 951
36. Dr. Ljubomir Nedić / A. G. Matoš.
У: Hrvatska književna kritika. 4, Kritike A. G. Matoša / izbor
izvršio Marijan Matković. - Zagreb : Matica hrvatska, 1952. - Str.
186-193.
II 9342/4
37. Судбине и људи. 4, Самовољност аматера / Милан Кашанин.
У: Летопис Матице српске. - 141, 396, 5 (новембар 1965), стр.
345-365.
II 951
38. Љубомир Недић / Владимир Станојевић.
У: Зборник радова. Књ. 4, Болести и стваралаштво књижевника
старог Београда / уредници Владимир Станојевић ... [и др.]. -
Београд : Српско лекарско друштво, Секција за историју
медицине и фармације, 1966. - Стр. 90-92.
III 425970
39. Реџенице s anonimnim agansom u jeziku Ljubomira Nedića /
Milorad Radovanović.
У: Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду. - Књ. 14,
br. 1 (1971), str. 181-190.
II 1037
40. Ljubomir Nedić : zasnivanje unutrašnjeg pristupa / Zoran
Gavrilović.
У: O kritici / Zoran Gavrilović. - Subotica ; Beograd : Minerva,
1975. - Str. 181-212.
II 61777

41. Дијалози критичара : Љубомир Недић и Марко Цар / Иво Тартаља.
У: Летопис Матице српске. - 151, 415, 1 (јан. 1975), стр. 59-68.
П П 951
42. Љубомир Недић и Слободан Јовановић / Иво Тартаља.
У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - 23, 2 (1975), стр. 274-285.
П П 803
43. Критички идеали Љубомира Недића / Милан Радуловић.
У: Видови српске књижевне критике / Милан Радуловић. - Београд : Институт за књижевност и уметност, [1978]. - стр. 15-37.
Ш 61584
44. Војислав Илић и Љубомир Недић : о једном Недићевом огледу / Мирослав Егерић.
У: Срећна рука / Мирослав Егерић. - Београд : Српска књижевна задруга, 1979. - Стр. 36-45.
П 75688
45. Кашанин и Скерлић према Љубомиру Недићу : невидљиво критичарево Ја / Иванка Удовички.
У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - Књ. 33, св. 1 (1985), стр. 208-225.
П П 803
46. Роберт Бернз у поетолошким разматрањима Љубомира Недића / Слободан Вукобрат. - [Б. м. : б. и., б. г.]. - Стр. 415-435.
П. о.: Зборник Матице српске за књижевност и језик; књ. 32/3, 1984.
Ш 84726
47. Књижевнотеоријска мисао Љубомира Недића / Петар Милосављевић. - [Нови Сад : Матица српска, 1993]. - Стр. 337-348
П.о.: Зборник Матице српске за књижевност и језик; бр. 40, 2, 1992.
Ш 409429

48. O logici kod Srba / Mirko Aćimović. - [Priština] : Pokret za obnovu srbistike, 1998. - Str. 127-143
P. o.: Srbistika=Serbica; god. I, br. 2-3.
III 420241
49. Filozof Ljubomir Nedić / Ilija Marić.
U: Gledišta. - God. 40, br. 1/2 (1999), str. 101-138.
II II 1253

50. Др. Љубомир Недић / Душан С. Николајевић. - Београд : Штампарија Трибуне, [б.г.]. - 48 стр.
I 6061
51. Љубомир Недић / Исидора Секулић.
У: Домаћа књижевност. [Књ.] 1 / Исидора Секулић. - Нови Сад : Stylos, 2002. - Стр. 169.
II 452526/1
52. Љубомир Недић (и) као филозоф / Данило Н. Баста.
У: Књижевни лист. - Год. 2, бр. 5/6 (1.12.2002-1.01.2003.), стр. 15.
II V 2058
53. Философија на Великој школи / Илија Марић. - Београд : Плато, 2003. - 227 стр.
II 455803

54. "Стихотворац" пева само за децу : Љубомир Недић и Змај /
Дамњан Антонијевић.
У: Критика књижевности за децу / Дамњан Антонијевић. -
Нови Сад : Змајеве дечје игре, 2005. - Стр. 11-16.
Ш 441976/1
55. Хегемонија критике : српска књижевна критика на размеђи 19.
и 20. века / Добривоје Младеновић.
У: Књижевна историја. - Год. 37, бр. 125/126 (2005), стр. 133-
147.
П I 752
56. Др Љубомир Недић, српски критичар / Светислав Стефановић.
У: На раскрсници / Светислав Стефановић. - Нови Сад :
Матица српска, 2005. - Стр. 277-281.
П 462627

57. Љубомир Недић као књижевни критичар / Ксенија
Атанасијевић.
У: Српски мислиоци / Ксенија Атанасијевић. - Београд : Плато,
2005. - Стр. 283-287.
П 467297

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

58. Љубомир Недић
59. Љубомир Недић као студент у Јени, 5. мај 1878.
РОМС CLXXXIV-103
60. Љубомир Недић као студент (други с лева) са Михајлом
Вујићем, Ј. Димитријевићем и Добросавом Ружићем у Јени, 5.
мај 1878.
РОМС CLXXXIV-42
61. Љубомир Недић као студент (десно) у Београду, 21. август
1877.
РОМС CLXXXIV-104
62. Писмо Љ. Недића др Милану Савићу, уреднику *Летописа*
Матице српске, у коме га обавештава о отварању нове
позоришне зграде у Новом Саду писано у Београду 8. јануара
1895.
РОМС 2.530
63. Писмо Љ. Недића др Милану Савићу у коме говори о условима
за сарадњу на *Летопису*, писано у Београду 19. марта 1899.
РОМС 2.513
64. Писмо Љ. Недића др Милану Савићу о припреми чланака за
Летопис, писано у Београду 2. априла 1900.
РОМС 2.511
65. Писмо Љ. Недића др Милану Савићу у вези са штампањем
радова у *Летопису*, писано у Београду 18. априла 1900.
РОМС 2.526
66. Писмо Љ. Недића др Милану Савићу о припреми чланка о
Љубиши за *Летопис*, писано у Београду 5. јануара 1901.
РОМС 2.523

ЉУБОМИР НЕДИЋ
1858 - 1902

ИЗДАВАЧ
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Оливера Кривошић
Александра Драпшин

ПРИПРЕМА
Оливера Кривошић
Оливера Михајловић

УМНОЖАВАЊЕ
Миранда Антић

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
50 примерака